

Економіка

УДК 338.2:334.012.32

DOI <https://doi.org/>

Аналіз ефективності державної підтримки підприємництва в Україні

Волошанюк Наталя Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент, викладач фінансових дисциплін,

Відокремлений структурний підрозділ Фаховий коледж економіки і

технологій Державного університету економіки і технологій,

вул. Караманиць Федора, 37а, м. Кривий Ріг, Україна,

e-mail: voloshanyk_nv@kneu.dp.ua, <https://orcid.org/0000-0002-3436-2400>

Жело Костянтин Володимирович

аспірант кафедри економіки та підприємництва, Чорноморський

національний університет імені Петра Могили, корпус №1,

вулиця 68 Десантників, 10, м. Миколаїв, Україна, 54000,

e-mail: k.zhelo@protonmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-4004-4849>

Прийнято: 03.05.2025 | Опубліковано: 15.05.2025

***Анотація.** Мета статті полягала в аналізі ефективності державної підтримки підприємництва в Україні впродовж 2021-2024 років. Методи. У дослідженні використано два основні підходи до вивчення ефективності державної підтримки: з позицій економності та продуктивності використання коштів державного бюджету на фінансування програм підтримки підприємництва за різними галузями економіки впродовж 2021-2024 років. Результати. З початку військового вторгнення у 2022 році уряд скоротив обсяги державної підтримки підприємництва. Водночас для*

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

вирішення найбільш проблемних питань бізнесу було запроваджено програми релокації, участь в яких брала і місцева влада. Лише у 2024 році простежуються тенденції до відновлення фінансової підтримки підприємств, адже значно збільшилися обсяги надання доступних кредитів, лізингу на пільгових умовах. При цьому, впродовж 2021-2024 років простежується економія коштів бюджету, фактично виділених на програми підтримки бізнесу, тоді як обсяги планових фінансових ресурсів значно більші. Виняток становить обсяг фактичних витрат Міністерства фінансів на забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва, що може вказувати на ефективність саме цього механізму підтримки суб'єктів господарювання. Завдяки цифровізації також суттєво спростилися процеси регулювання бізнесу, розширилися можливості отримання інформаційно-консультаційної підтримки. В цілому аналіз ефективності державної підтримки підприємництва в Україні демонструє збільшення результативності допомоги суб'єктам господарювання. Водночас, частка пільгового кредитування у загальних їх обсягах залишається низькою. Висновки дослідження полягають у важливості розширення обсягів фінансування різних видів діяльності підприємств в Україні, продовженні дії найбільш ефективних програм державної підтримки, таких як доступне кредитування та фінансовий лізинг, які довели важливість для вітчизняного бізнесу. Ефективність вказаних програм державної підтримки пов'язана з розбудовою діяльності Фонду розвитку підприємництва в Україні, в рамках роботи якого створені дієві механізми співпраці з бізнесом для надання коштів на його розвиток.

Ключові слова: фінансова підтримка, державна підтримка, державна допомога, стимулювання підприємництва, програми підтримки бізнесу, державне фінансування бізнесу.

Analysis of the state support effectiveness for entrepreneurship in Ukraine

Natalia Voloshaniuk

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Teacher of Financial Disciplines, Separate Structural Unit The Professional College of Economics and Technology of the State University of Economics and Technology,
Karamanits Fedora St., 37a Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: voloshanyk_nv@kneu.dp.ua, <https://orcid.org/0000-0002-3436-2400>

Kostiantyn Zhelo

Postgraduate Student of the Department of Economics and entrepreneurship, Petro Mohyla Black Sea National University, 68 Paratroopers street, 10, Nikolaev, Ukraine, 54000, e-mail: k.zhelo@protonmail.com,
<https://orcid.org/0009-0004-4004-4849>

Abstract. *The purpose of the article was to analyze the effectiveness of state support for entrepreneurship in Ukraine during 2021-2024. Methods. The study used two basic approaches to studying the effectiveness of state support: from the standpoint of economy and productivity of the use of state budget funds to finance entrepreneurship support programs in various sectors of the economy during 2021-2024. Results. Since the beginning of the military invasion in 2022, the government has reduced the amount of state support for entrepreneurship. At the same time, to solve the most problematic business issues, relocation programs were introduced, in which local authorities also participated. Only in 2024 are there trends towards the restoration of financial support for enterprises, as the volume of affordable loans and leasing on preferential terms has significantly increased. At the same time, during 2021-2024, there is a saving of budget funds actually allocated to business support programs, while the volume of planned financial resources is much larger.*

The exception is the amount of actual expenses of the Ministry of Finance to ensure the functioning of the Entrepreneurship Development Fund, which may indicate the effectiveness of this particular mechanism for supporting business entities. Digitalization has also significantly simplified business regulation processes and expanded opportunities for obtaining information and consulting support. In general, the analysis of the effectiveness of state support for entrepreneurship in Ukraine demonstrates an increase in the effectiveness of assistance to business entities. At the same time, the share of preferential lending in their total volume remains low. The conclusions of the study are the importance of expanding the volume of financing for various types of enterprise activities in Ukraine, continuing the most effective state support programs, such as affordable lending and financial leasing, which have proven important for domestic business. The effectiveness of these state support programs is associated with the development of the activities of the Entrepreneurship Development Fund in Ukraine, within the framework of which effective mechanisms for cooperation with business have been created to provide funds for its development.

Keywords: *financial support, state support, state aid, entrepreneurship stimulation, business support programs, state business financing.*

Постановка проблеми Зміна державної політики підтримки бізнесу в Україні значно пов'язана з процесами євроінтеграції, які посприяли розробці та впровадженню програм підтримки підприємств, як тих, що фінансуються за кошти державного, місцевих бюджетів, так і за рахунок держав-партнерів та програм ЄС. Додатковими сприятливими чинниками розширення обсягів та доступності фінансування стали створення нових державних фондів розвитку підприємництва, компенсування кредитів, підтримки інвестицій та розробка механізмів фінансування в рамках їх діяльності тощо. В результаті в цілому

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

зростає ефективність державної підтримки бізнесу, що потребує більш детального висвітлення та аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-практичним аспектам ефективності державної підтримки підприємництва в Україні присвячено ряд праць вітчизняних науковців. Борисенко, О. П. досліджує питання підвищення ефективності державної підтримки фінансовими ресурсами малого та середнього бізнесу (МСБ), акцентуючи увагу на потребі аналізу відповідностей цілей державної підтримки, обсягів залучених фінансових ресурсів та результатів, отриманих в результаті їх використання [1]. У статті Возненко, А. А. розглядаються обсяги фінансування космічної галузі за рахунок коштів державного бюджету, відзначаючи нестачу такої підтримки [2]. Гуменюк, М., Шпикуляк, О., Неміш, Д., Шеленко, Д. проводять аналіз державної грантової підтримки аграрного сектору України в умовах війни, відзначаючи їх значний позитивний вплив на галузь [3]. Обґрунтованню теоретичної схеми економічного механізму державної підтримки малого бізнесу та приватного підприємництва присвячена стаття Ергашева Р. Х. та Тайлакової Д. Б. [4]. Дослідження Копитко В., Копитко, О. присвячено проблематиці підвищення ефективності державного регулювання аграрного сектора АПК у воєнний та післявоєнний період [5].

Методичні підходи до оцінки ефективності державного регулювання аграрної галузі розглянуті Несененко, П., зокрема виокремлено підхід на основі оцінки ефективності впровадження державних програм та використання бюджетних коштів [6]. У статті Осіпової А. А. відзначається високий рівень підтримки фермерських господарств в Україні, проте вказується на потребу розширення програм надання субсидій, короткі терміни дії програм державної підтримки [7].

Потенційні ефекти покращення ефективності державної програми підтримки доступного кредитування визначають Погореленко Н., Коваль В.,

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

вказуючи на потенційне скорочення ризиків банкрутства позичальників, посилення регуляторних ефектів, стимулюючі ефекти для бізнесу [8].

Достатньо обґрунтовані висновки Прунцевої Г. щодо негативної динаміки зменшення прибутковості аграрних підприємств незважаючи на державні стимулюючі програми підтримки в Україні. До проблем державної підтримки автор відносить: недостатність надання субсидій, обмежена доступність кредитування, інвестиційних стимулів, складність доступу МСП до програм підтримки [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на значні здобутки науковців у напрямку дослідження ефективності державної підтримки підприємництва, практичний аспект вивчення продуктивності державного стимулювання залишається обмеженим. Зокрема, обмежені емпіричні дослідження щодо ефективності окремих програм державної фінансової підтримки бізнесу, ефективності використання бюджетних коштів головними їх розпорядниками. Автори вважають, що в умовах війни проведення аналізу ефективності державної підтримки на основі підходу, що передбачає виявлення продуктивності використання коштів державного бюджету, стає більш актуальним.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета цієї статті полягає в аналізі ефективності державної підтримки підприємництва в Україні впродовж 2021-2024 років. Для досягнення цілі окреслено ряд завдань:

- 1) оцінка планових витрат державного бюджету на фінансування програм державної підтримки підприємництва у 2021-2024 роках;
- 2) оцінка фактичних витрат державного бюджету на фінансування програм державної підтримки підприємництва у 2021-2024 роках;
- 3) розрахунок відхилення планових та фактичних витрат державного бюджету на державну підтримку підприємства.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Виклад основного матеріалу дослідження. У Законі України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 03.09.2023 № 4618-VI визначено мету, принципи, напрямки державного стимулювання малого та середнього підприємництва (далі – МСП), на основі яких впроваджується державна політика у сфері МСП. Мета політики передбачає створення сприятливих умов розвитку МСП, формування конкурентного середовища, підвищення конкурентоспроможності, стимулювання інноваційної, інвестиційної активності, сприяння просуванню продукції та результатів інтелектуальної власності на різних ринках, забезпечення працевлаштування та створення робочих місць. Серед принципів підтримки визначено: ефективність, доступність, участь різних суб'єктів державної політики у її формуванні та реалізації, рівні можливості до доступу МСП до підтримки до програм розвитку, використання коштів бюджету, прозорість та відкритість, доступність об'єктів інфраструктури для МСП [10].

Дослідимо ефективність державної підтримки підприємництва на основі підходу оцінки економності, що передбачає аналіз мінімального обсягу запланованих ресурсів на таку підтримку.

В основному Міністерство економіки – основний розпорядник коштів, виділених з державного бюджету на підтримку бізнесу. У 2021-2023 роках всього заплановано виділити 5997 млн. грн. на програми державної підтримки, тоді як у 2024 році – 27370 млн. грн., зокрема значно зросли планові обсяги фінансування Фонду розвитку підприємництва. Порівняно з іншими програмами більше коштів заплановано виділити на забезпечення державної підтримки реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями, компенсацію витрат за гуманітарне розмінування земель сільськогосподарського призначення. Натомість досить малі обсяги відшкодування державою фінансових зобов'язань за кредитними та лізинговими договорами у галузі машинобудування, часткової компенсації

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва, державного стимулювання створення індустріальних парків, надання грантів для створення або розвитку бізнесу, надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва паливно-енергетичного комплексу.

На програми державної підтримки підприємств Міністерства аграрної політики та продовольства України заплановано виділити 12765,99 млн. грн. впродовж 2021-2024 років, зокрема найбільші обсяги фінансування припадають саме на 2021-2022 роки, тоді як у 2023-2024 роках їх обсяги скоротилися. До пріоритетних програм державної підтримки належать: підтримка фермерських господарств та інших виробників сільськогосподарської продукції, на яку виділено 1545,5 млн. грн. у 2022 році, 796 млн. грн. у 2024 році; фінансова підтримка сільгосптоваровиробників, на яку виділено 4665,00 млн. грн. у 2021 році та 4400,00 млн. грн. у 2022 році, а в 2023-2024 роках обсяги фінансування значно скоротилися.

Таблиця 1

Планові обсяги фінансування програм державної підтримки підприємництва в Україні у 2021-2024 роках, млн. грн.

Найменування згідно з відомчою і програмною класифікаціями видатків та кредитування державного бюджету	Всього загальний та спеціальний фонд бюджету, млн. грн.					Разом
	2021	2022	2023	2024	Відхилення, +/-	
Міністерство економіки України	2000	1000	2997	27370	25370,00	33 367,0
Компенсація фінансових зобов'язань за кредитними та лізинговими договорами у галузі машинобудування	-	1000	-	-	0,00	1 000,0
Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва	-	-	-	1000,00	1000,00	1 000,0
Державне стимулювання створення індустріальних парків	-	-	-	1000,00	1000,00	1 000,0
Надання грантів для створення або розвитку бізнесу	-	-	2647	1370,00	1370,00	4 017,0
Надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва паливно-енергетичного комплексу	-	-	350	-	0,00	350,0
Забезпечення державної підтримки реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями	-	-	-	3000,00	3000,00	3 000,0
Компенсація витрат за гуманітарне розмінування земель сільськогосподарського призначення	-	-	-	3000,00	3000,00	3 000,0

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва	2000	-	-	18000,00	16000,00	20 000,0
Міністерство аграрної політики та продовольства України	4672,09	6153,11	933,44	1007,35	-3664,74	12765,99
Формування статутного капіталу Фонду часткового гарантування кредитів в сільському господарстві	-	200	725,69	-	-	925,7
Витрати Аграрного фонду пов'язані з комплексом заходів із зберігання, перевезення, переробки та експортом об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду	-	-	-	3,52	3,52	3,5
Підтримка фермерських господарств та інших виробників сільськогосподарської продукції	-	1545,5	-	796,00	796,00	2 341,5
Організація та функціонування Аграрного фонду	7,09	7,61	6,75	2,83	-4,27	24,3
Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	4665,00	4400,00	201,00	205,00	-4460,00	9 471,0
Міністерство фінансів України	50,00	0,00	16000,00	0,00	-50,00	16 050,0
Забезпечення функціонування Фонду розвитку інновацій	50,00	-	16000	-	-50,00	16 050,0

Джерело: складено авторами за даними [11-14].

Для дослідження ефективності державної підтримки підприємництва проведемо аналіз фактично витрачених ресурсів або використаних коштів бюджету розпорядником таких коштів на підтримку підприємництва. Фактичні обсяги фінансової підтримки підприємництва міністерства економіки значно відрізняються від запланованих фінансових ресурсів впродовж 2021-2024 років. У 2021 році виділено значно менше коштів ніж передбачено державним бюджетом на відповідний рік на 1894,01 млн. грн. у 2022 році фактично виділено більше фінансування програм підтримки підприємств ніж заплановано на 552,8 млн. грн. такі ж тенденції простежуються і в 2023-2024 роках, коли фактично фінансування перевищила планові витрати на 709,86 млн. грн. та 6443,34 млн. грн. відповідно (табл. 2).

Подібні тенденції у відхиленні фактичних та планових витрат простежуються і в Міністерстві аграрної політики та продовольства України. У 2021 році виділено на 9,01 млн. грн. менше коштів на програми розвитку підприємств ніж передбачено бюджетом, у 2022 році – на 4531,54 млн. грн., у

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

2023 році – на 558,63 млн. грн. лише у 2024 році фактичні витрати були менші за планові на 224,21 млн. грн.

Що стосується Міністерства фінансів, то у 2021 році фактичні обсяги видатків на програму «Забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва» значно перевищили заплановані на 4021,93 млн. грн. У 2022 році обсяги перевищення становили 6326,38 млн. грн. Лише у 2023 році планові та фактичні видатки бюджету сходилися, склавши 16000 млн. грн.

Тож в цілому, можна зробити висновок, що повноважні органи у сфері державної підтримки підприємництва дотримуються підходу, що передбачає економію бюджетних коштів, адже фактично на розвиток бізнесу виділяється менше коштів, ніж передбачається у державному бюджеті, за винятком Міністерства фінансів України.

Таблиця 2

Фактичні обсяги фінансування програм державної підтримки підприємництва за головними розпорядниками коштів в Україні у 2021-2024 роках, млн. грн.

Розпорядник бюджетних коштів	2021	2022	2023	2024	Відхилення, +/-
Фактичні обсяги фінансування Міністерство економіки України	105,99	1552,80	2287,14	20926,66	20820,67
Планові обсяги фінансування Міністерство економіки України	2000,00	1000,00	2997,00	27370,00	25370,00
Відхилення план-факт, млн. грн.	1894,01	-552,80	709,86	6443,34	4549,33
Фактичні обсяги фінансування Міністерство аграрної політики та продовольства України	4663,06	1621,57	374,80	1231,56	-3431,49
Планові обсяги фінансування Міністерство аграрної політики та продовольства України	4672,09	6153,11	933,44	1007,35	-3664,74
Відхилення план-факт, млн. грн.	9,04	4531,54	558,63	-224,21	-233,25
Фактичні обсяги фінансування Міністерство фінансів України	4071,93	6326,38	16000,00	0,00	-4071,93
Планові обсяги фінансування Міністерство фінансів України	50,00	0,00	16000,00	0,00	-50,00

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Відхилення план-факт, млн. грн.	-4021,93	-6326,38	0,00	0,00	4021,93
Всього фактичні обсяги фінансової підтримки підприємництва, млн. грн.	8840,98	9500,75	18661,95	22158,22	13317,24
Всього планові обсяги фінансової підтримки підприємництва, млн. грн.	6722,09	7153,11	19930,44	28377,35	21655,26
Відхилення план-факт, млн. грн.	-2118,88	-2347,64	1268,49	6219,13	8338,01

Джерело: розраховано авторами за даними [15].

В цілому завдяки розвитку механізмів державної підтримки, зокрема нормативно-правового, організаційно-економічного, фінансового, інформаційно-консультаційного зростає ефективність державної підтримки підприємництва. Про це свідчить як планові обсяги фінансування програм державної підтримки підприємництва, так і власне започаткування нових програм фінансування підприємств різних галузей економіки.

Ступінь ефективності фінансової державної підтримки підприємництва в Україні впродовж 2021-2024 років оцінено за шкалою від 0 до 5 балів, де 0 відповідає наявності розроблених повноважними суб'єктами управління програм підтримки, проте відсутність фактичного запуску механізму їх реалізації, відсутність фактичного фінансування та надання підтримки, 5 – повноцінному функціонуванню механізмів державної підтримки, значних обсягах фінансування програм надання допомоги бізнесу, повноцінній, доступній, швидкій якійсій підтримці бізнесу. Значення оцінені за показниками законодавчо визначених видів фінансової, інформаційно-консультаційної державної підтримки відповідно до Закону «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» (табл. 3).

До основних показників, які характеризують окремі види державної підтримки належать:

1) оцінку часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами на реалізацію проектів МСП визначено на основі аналізу темпів росту обсягів

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

укладених кредитних договорів за державною програмою доступного кредитування 5-7-9;

2) оцінку часткової компенсації факторингових, лізингових платежів, за користування гарантіями визначено на основі аналізу обсягів укладених договорів фінансового лізингу та наданої державної підтримки згідно їх умов, зважених на частку державної підтримки.

3) для оцінки ефективності надання порук та гарантії використано дані про обсяги коштів, виділених з державного бюджету на формування статутного капіталу Фонду часткового гарантування кредитів в сільському господарстві, а також щодо надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва паливно-енергетичного комплексу, яка передбачена «Програмою надання фінансової державної підтримки підприємствам, які визначені критично важливими для функціонування економіки в особливий період у сфері оборонно-промислового комплексу» (Наказ Міністерства фінансів України від 21 листопада 2024 року № 597) [16];

4) для оцінки ефективності надання кредитів та мікрокредитів використано інформацію Фонду розвитку підприємництва щодо програм кредитування малих та мікропідприємств в Україні, включаючи програми мікрокредитування, програми фінансування інвестиційних проєктів МСП за пріоритетними напрямками, програми часткового відшкодування відсоткових ставок за кредитами МСП;

5) для оцінки ефективності надання позик на придбання технологій використано дані про часткову компенсацію вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва;

6) для оцінки ефективності надання компенсації видатків на розвиток кооперації використано дані про підтримку фермерських господарств та інших виробників сільськогосподарської продукції, фінансову підтримку сільгосптоваровиробників в Україні;

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

7) для оцінки ефективності фінансування енергозберігаючих та екологічно чистих технологій проведено аналіз обсягів пільгового кредитування розвитку енергоефективності за програмою «Додай енергії твоєму бізнесу», згідно якої протягом 2022-2023 років 104 підприємств оформили кредитні угоди обсягом 300 млн. грн. для інвестицій у сонячні станції, джерела безперебійного живлення, енергоефективне обладнання [17].

Таблиця 3

Ступінь ефективності фінансової державної підтримки підприємництва
в Україні впродовж 2021-2024 років

Вид державної підтримки	2021	2022	2023	2024	Відхилення, +/-
часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами на реалізацію проектів МСП	1,2	2,2	2,8	3,2	2,0
часткова компенсація факторингових, лізингових платежів, за користування гарантіями	0,5	1	2,5	3,5	3
надання поруки та гарантії	0,5	0,7	1,1	0,5	0
кредити та мікрокредити	0,5	0,5	0,5	0,5	0
позики на придбання технологій	0,5	0,5	0,5	0,5	0
компенсація видатків на розвиток кооперації	3,2	3,2	2,2	2,5	-0,7
фінансування енергозберігаючих та екологічно чистих технологій	2	2,7	3,2	3,2	1,2

Джерело: розраховано авторами.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

У 2021-2024 роках динамічно зростають обсяги укладених кредитних договорів за державною програмою доступного кредитування 5-7-9. Відтак, у 2021 році обсяг кредитних угод склав 77751,1 млн. грн., що більше порівняно з 2020 роком на 19,76% (15294,7 млн. грн. договорів укладено в 2020 році). У 2022 році укладено 161860,9 млн. грн. кредитних угод (темп росту 208,18%), у 2023 році – 263129,6 млн. грн. (темп росту 162,57%), у 2024 році – 360015,4 млн. грн. (темп росту 136,82%) (рис. 1).

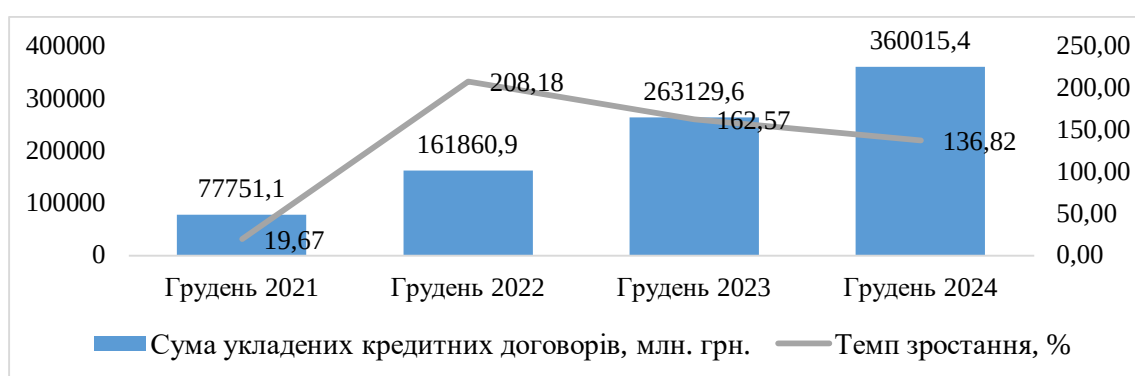

Рис. 1. Обсяги кредитних договорів за програмою «Доступні кредити 5-7-9» у 2021-2024 роках, млн. грн.

Джерело: складено авторами за даними [17]

Впродовж 2022-2024 років в Україні зростають обсяги укладених договорів фінансового лізингу та наданої державної підтримки згідно їх умов. На кінець грудня 2022 року укладено 186,375 млн. грн. угод, за якими надано 29,81 млн. грн. державної підтримки, частка якої склала 15,99% від обсягу угод. На кінець грудня 2023 року укладено 1960,1 млн. грн. договорів з обсягом державної підтримки 610,8 млн. грн. та часткою 31,16%, на кінець грудня 2024 року показники склали 8113,36 млн. грн. угод з державним фінансуванням в розмірі 2794 млн. грн. та його часткою 34,44% (рис. 2).

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

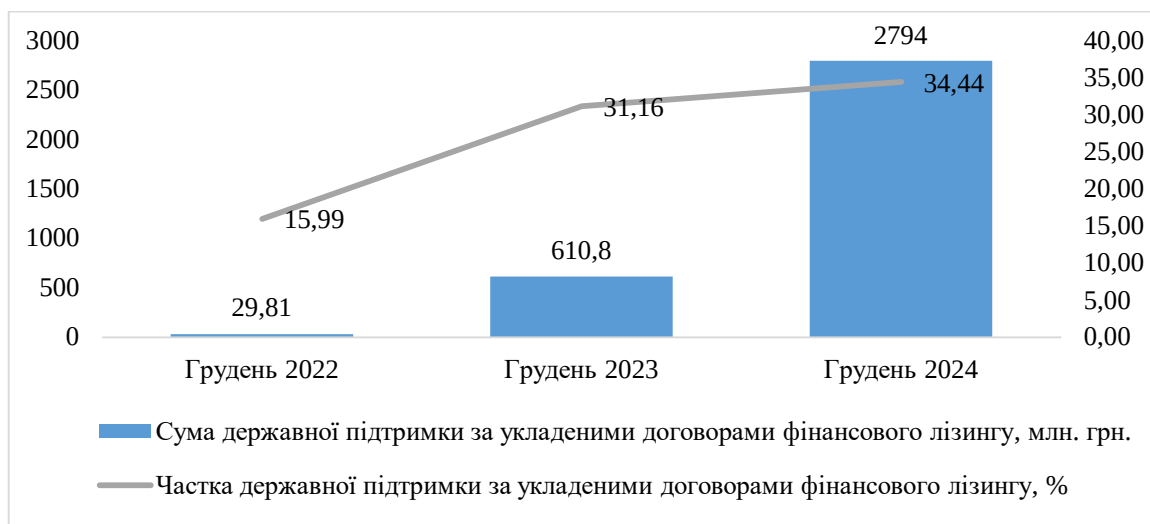

Рис. 2. Обсяги та частка державної підтримки в рамках укладених договорів за програмою «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9» у 2022-2024 роках, млн. грн.

Джерело: складено авторами за даними [18]

Тож, аналіз динаміки фінансування державних програм підтримки підприємств різних галузей економіки вказує відсутність системності у фінансуванні бізнесу в Україні впродовж 2021-2024 років. Це пов'язано як з короткими термінами реалізації державних програм підтримки, так і створеними неефективними механізмами надання підтримки. Відтак, в цілому планові обсяги витрат на бюджетні програми підтримки суб'єктів господарювання значно перевищують фактичні. Така ситуація може бути наслідком низького рівня доступності таких програм для підприємств, недостатньо ефективними механізмами їх реалізації та співпраці між повноважними суб'єктами надання підтримки, включаючи створені відповідні фонди, через які б фінансові ресурси мали б надходити підприємствам. Натомість виняток становить створення Фонду розвитку підприємництва, на діяльність якого виділено значно фінансові кошти у 2023-2024 роках. відповідно у цей же період часу значно збільшилися обсяги укладених кредитних угод за програмою доступний кредит та обсяги державної підтримки за програмою доступний фінансовий лізинг.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку. Тож, дослідження вказує на зростання ефективності державної підтримки підприємництва у 2023-2024 роках, коли збільшилися обсяги фінансування діяльності Фонду розвитку підприємництва та обсяги пільгового кредитування та надання фінансового лізингу. Натомість до 2023 року численні програми державної підтримки носили короткостроковий характер, як і діяльність фондів, які фінансувалися за рахунок коштів державного бюджету. Лише у 2024 році простежуються тенденції до відновлення фінансової підтримки підприємств, адже значно збільшилися обсяги надання доступних кредитів, лізингу на пільгових умовах. При цьому, впродовж 2021-2024 років простежується економія коштів бюджету, фактично виділених на програми підтримки бізнесу, тоді як обсяги планових фінансових ресурсів значно більші. В цілому аналіз ефективності державної підтримки підприємництва в Україні демонструє збільшення результативності допомоги суб'єктам господарювання. Водночас, частка пільгового кредитування у загальних їх обсягах залишається низькою. Подальші дослідження варто спрямувати на виокремлення найбільш дієвих та ефективних програм державної підтримки, включаючи доступне кредитування та фінансовий лізинг, з точки зору самих підприємств.

Список використаних джерел

1. Борисенко, О. П. (2022). Державні фінансові інструменти підтримки розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. Вісник НУЦЗ України. Серія: Державне управління Випуск 2(17) 2022.
2. Возненко, А. А. (2019). Оцінка ефективності державної допомоги космічній галузі. *Наукові праці НДФІ*, (1), 118-130.
3. Гуменюк, М., Шпикуляк, О., Неміш, Д., & Шеленко, Д. (2023). Інституціоналізація державної підтримки розвитку малого аграрного

підприємництва в умовах воєнного стану: регіональний аспект. *Вісник аграрної науки*, 101(11), 67-76.

4. Ергашев, Р. Х., & Тайлакова, Д. Б. (2019). Економічний механізм державної підтримки малого бізнесу та приватного підприємництва в Узбекистані. *Український соціум*, 4, 124-132.

5. Копитко, В., & Копитко, О. (2023). Підвищення ефективності державного регулювання аграрного сектора АПК у воєнний та післявоєнний період. *Економіка та суспільство*, (52).

6. Несененко, П. (2022). Методичні підходи до оцінки ефективності державного регулювання аграрного сектору. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки»*, (4), 288-296.

7. Осіпова, А. А. (2020). Аналіз результативності державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*, (38), 37-41.

8. Погореленко, Н., & Коваль, В. (2021). Кредитування малого та середнього бізнесу: Аналіз діючих умов та підходи до підвищення ефективності його державної підтримки. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*, 20(1 (47)), 218-233.

9. Прунцева Г. (2020). Аналіз ефективності державної підтримки сільськогосподарських підприємств. *Економіка і організація управління*, (1 (37)), 79-88.

10. Верховна Рада України (2024a). Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України № 4618-VI від 03.09.2023. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 3, ст.23). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#top>

11. Верховна Рада України (2024b). Про Державний бюджет України на 2021 рік: Закон України від 15 грудня 2020 року № 1082-IX (Відомості

Верховної Ради (ВВР), 2021, № 16, ст.144).

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#top>

12. Верховна Рада України (2024с). Про Державний бюджет України на 2022 рік: Закон України від 2 грудня 2021 року № 1928-IX. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2022, № 3, ст.12).

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>

13. Верховна Рада України (2024d). Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 3 листопада 2022 року № 2710-IX.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>

14. Верховна Рада України (2024e). Про Державний бюджет України на 2024 рік: Закон України від 9 листопада 2023 року № 3460-IX. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, №№ 97-100, ст.393).

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>

15. Платформа Відкритий Бюджет. Видатки державного та місцевих бюджетів. <https://openbudget.gov.ua/analytics/expenses>

16. Програма надання фінансової державної підтримки підприємствам, які визначені критично важливими для функціонування економіки в особливий період у сфері оборонно-промислового комплексу. Фонд розвитку підприємництва.

https://bdf.gov.ua/programs/prohrama-nadannia-finansovoi-derzhavnoi-pidtrymky-pidpriemstvami-yaki-vyznacheni-krytychno-vazhlyvymy-dlia-funktsionuvannia-ekonomiky-v-osoblyvyi-period-u-sferi-oboronno-promyslovoho-kompleksu/?utm_source=chatgpt.com

17. Додай енергії твоєму бізнесу: Понад 100 підприємств отримали пільгові кредити на розвиток енергоефективності на загальну суму 300 млн гривень.

Міністерство фінансів України.

https://www.mof.gov.ua/uk/news/dodai_energii_tvoiemu_biznesu_ponad_100_pidpriemstv_otrimali_pilgovi_kredit_i_na_rozvitok_energoefektivnosti_na_zagalnu_sumu_300 mln_griven-4918?utm_source=chatgpt.com

18. Фонд розвитку підприємництва (2024a). Інформація про результати державної програми «Доступні кредити 5-7-9». <https://bdf.gov.ua/publicna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9/>

19. Фонд розвитку підприємництва (2024b). Інформація про результати державної програми «Доступні фінансовий лізинг 5-7-9». <https://bdf.gov.ua/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupnyy-finansovyy-lizynh-5-7-9/>